

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt IV. Ratio inita ad celeriter componenda Decreta, quibus maiori parti satisfierit. Voluntas Caesaris ac Romanorum Regis de conclusione Concilij, etiamsi repugnarent Hispani. Consilia super eo à ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11718

tentias, quas audierant in confesso: illæ verò tam iteratæ vociferationes, vt haberetur delectus per æqualem singularum nationum numerum, obmutuerunt; adeoque absque vilo certamine Legatis electio concordie voce commissa est. Siue quòd Lunensis, qui vnice, si non desiderio, certè animi ardore postulatum illud promouerat, opportunius dignitati suæ putaret, incertæ pugnæ se non committere; siue quòd intelligeret, in eum, qui multas eodem tempore lites intentat, communem præsumptionem in omnibus contra se militare; & summorum etiam Principum morem esse, plura simul bella non inferre, ne in singulis victos sui postea pœniteat.

CAPVT IV.

Ratio inita ad celeriter componenda Decreta, quibus maiori parti satisfaceret. Voluntas Cesaris ac Romanorum Regis de conclusione Concilij, etiam si repugnarent Hispani. Consilia super eo à Delfino data Morono, & ab hoc Pontifici. Cesaris notæ de Decretis postremò reconcinatis. Eiusdem sensus de Principibus reformandis. Discessus Ferrerij. Querele Tridenti, de collationibus à Pontifice quibusdam factis, operâ Lotharingi.

A Deò variant^a, ac de tam multis rebus verbisque, eorum sententiæ, qui mutationem in exemplo Decretorum postulabant, vt ne inueniri quidem posse videretur non modò quod cunctis satisfaceret, sed etiam quod maior pars vellet. Itaque selecti ad id Patres in tres cœtus diuisi sunt, qui coram tribus Cardinalibus, Osio, Simonetta & Nauagero, habebantur; in quorum singulis expenderetur vtraque pars sententiarum, quæ scripto tradebantur à singulis Patribus; ne quid inesset ambigui, aut præmitteretur: in quæ vitia facilè prolabantur festinata compendia eorum qui à Secretis sunt. Ibi in quolibet ex vigintivno Decretis multa loca communia considerabantur, in quibus versabatur sententiarum varietas; quæ loca trigessimum planè numerum in quibusdam pertingebant, & super eorum singulis deprehendebantur singulorum Præfulum iudicia: ita vt quilibet ex tribus cœtibus simul colligeret summam sententiarum, quæ ipsis committebantur. Postea duo Patres in singulis cœtibus selecti sunt, qui peculiare indices inter se conferrent, & vnicum conflarent vniuersalem de singulis locis communibus; atque ita reperirent quodnam fuisset

^a Acta Pa-
leotri, & lit-
teræ Iadrenf.
14. Octob.
1563.

1563.

¶ Duæ litteræ
Legatorū ad
Borrom. 22.
& 25. Obob.
1563.

set in eo loco iudicium maioris partis, & secundum illud in no-
uam formam Decreta redigerent.

De hoc opere Lunensis apud Legatos conquestus est ^b, quod
à multis ipsorum sententiæ calamo fuissent mutatae, relictis antea
voce prolatis; præcipuè de immunitate Collegiorum, & de primis
causarum delationibus, adiectis ipsorum scripto multis grauibus
limitationibus, pro iudicio ab alijs prolato: permotos ad id fuisse
quorundam artibus, qui aut precibus, aut promissis, aut minis
sententias sibi compararant, idque nominatim Archiepiscopus
Hydruntinus, Verallus, Sanfelicius, & Sfortia. Idcirco reme-
dium esse admouendum: illud tantummodò quod in cœtibus di-
cebatur, à Spiritu sancto dictari, & publicâ auctoritate pollere,
reliqua priuatim dicta, ab humanis sensibus esse profecta, eisque
priuatam dumtaxat auctoritatem tribuendam. Velle se & Pontifi-
cem id monere, eius responsa præstolaturum, & interim indice-
re ijs Episcopis, qui à Rege suas Ecclesias acceperant, vt se à con-
uentibus abstinerent, ne ipsorum causâ libertas Concilij detrimen-
tum pateretur.

Grauitè à Legatis responsum: Variationem semper esse lici-
tam, donec Decreta in Sessione firmarentur. Quòd autem à qui-
busdam ad id opera nauaretur, sicuti pro certo ponebat Lunen-
sis, sibi compertum non esse, ac videri quidem vt valde rationi
dissentaneum, ita parum credibile, cum verisimilius esset, actum
de his per modum differendi; inde verò siue per errorem, siue per
calumniam, ansam arreptam fuisse ad ea comminiscenda. Si Lu-
nensis, quinam & quibuscum id egissent, & peculiare conditio-
nes palàm faceret, se quidem inquisituros; aut si magis probare-
tur, reprehensuros generatim in conuentu huiusmodi agendi ra-
tionem, monentes, vt ab ea se quisque abstineret, secus verò me-
ritam pœnam soluturum. Ceterum ex variatione sententiarum ne
argueret Lunensis tam facillè veritatem illius susurri. Sæpè ex audita
alterius ratiocinatione proprium iudicium mutari: præterquam
quòd tempus ipsum cuncta variat in homine, ac præcipuè opinio-
nem; idque in Lotharingo liquere, qui sententiam suam scripto ex-
hibuerat longè aliam ac voce protulerat, & tamen id pollicita-
tionibus minisve adscribi non posse. Prohibitionem, ne Episco-
pi Regi subiecti conuentibus interessent, nec ex pietate, nec ex
prudentiâ Lunensis sperari: hoc enim pacto non seruatum, sed po-
tius violatam iri Concilij libertatem.

Inter molestias, quas accipiebant Legati ab Hispano Oratore, ⁴
non

non parum releuati sunt à litteris Cæsaris, omnino diuersis; quæ ad ipsos delatæ biduo post susceptum in conuentu diei octauæ confilium, penè in ipsis effecerunt, vt eos quodammodò pœniteret dilationis argumentorum. Scribebat Delfinus Nuntius ad Moronum, se cum Cæsare & cum Rege Romanorum, qui illic aderat, collocutum eâ rationum efficacitate, sibi à Deo immisâ, vt ipsos ad Concilij absolutionem amplectendam induxerit, etiam (nisi aliter fieri posset) inuitis Hispanis: id tamen sibi polliceri Nuntium positâ conditione, quòd Synodo finis imponeretur per Sessionem vñdecimo Nouembris futuram: si enim diutius protraheretur, fieri poterat, vt variæ rerum animorumque mutationes occurrerent. Hispanos non eâ apud Cæsarem auctoritate pollere quam putabant, & sibi in animum inducere Nuntium, huiusmodi propositum illos à Cæsare celatum iri. In Legatorum esse potestate, etiam reluctans Hispanis Synodum terminare cum Italis, alijsque; in quo euentu si Hispani vellent obfirmatis animis illam continuare, aliud domicilium illis quærendum esset. Sed vbi Legati coniunctioni & auctoritati Pontificis cum Cæsare non fiderent, fidemque somnijs, aliorumque fabellis haberent, Cæsarem ita exasperatum iri, vt forsitan consilium mutaret.

5. Causa, quâ Ferdinandus & Maximilianus impellebantur ad Concilij exitum festinandum, à nobis paulò post narrabitur. Addebat Delfinus, etiam de libertate atque immunitate Ecclesiastica Decretum aliquod à Cæsare permissum iri, quando iam Synodus illud argumentum assumpserat: tamen non ita super articulo de reformandis Principibus eum consensurum; & certos reddebat Præsides, neque Cæsarem, neque Regem Romanorum, ob quantumcumque aliorum repugnantiam, vñquam à Pontifice secessuros.

6. Vñ cum hisce Nuntij litteris epistolam Ferdinandi excepit Moronus, quâ Cæsar alteri, per Nuntium illi redditæ, respondebat. In ea magno studio illi grates agebat ob eius amica officia, adhibita Pontifici in Regis filij sui vtilitatem, quibus acceptum referebat emollitum erga Regis rationes animum, quem experiebat in Pontifice. Grates pariter persoluebat, quòd certus ab eo fuisset redditus, nullam in Concilio de laicorum potestate statuendam esse sanctionem, quam antiqui Canones, quin & ipsæ leges Cæsareæ non continerent; nec irritas reddendas nisi Constitutiones illas laicorum Principum, quibus mansio Episcopis impediabatur. Subdebat, ex eo negotio minimam partem ad se spectare, maximam, ac

Pars III.

X x x x

ferè

1563.
Litteræ Legatorum ad Borrom. 10. Octobris 1563.
Litteræ Delfini ad Moronum 4. & 5. & fufius confirmatur in litteris 11. Octobris 1563. inter Moroni monumenta.

5163. ferè totum, ad sacrum Imperium aliosque Principes pertinere: ne momentum quidem temporis à se prætermitti in iis rebus exquirendis, quæ Concilio essent exponendæ, ne suspicaretur Legatus, eam esse artem ad moram injiciendam; omni enim conatu suo ac labore felicem celeremque Synodi cursum à se promotum iri. Nec in animo sibi esse, emendationem recusare, prauumque aliis Regibus exemplum præbere, aut Episcoporum mansionem impedire, & ea, quæ iam decreta erant, in dubium reuocare: sed à rebus tam grauibus, tamque vniuersalibus ad eam maturitatem se compelli. Perpenderent Legati, deceretne aut prodesset, polliceri se id, quod sibi certum non erat à se posse præstari: vbi Decreta ad suas hæreditarias ditiones tantummodò pertinerent, haud se commissurum, vt à Synodo, à Pontifice, ab vniuerso Ecclesiasticorum ordine quidquam iustè de prompta animi sui obseruantia desideraretur.

§ 3. Orobis Possouia.

Idem tabellarius litteras Ferdinandi detulit ad Oratores^e, in quibus exactissimum iudicium ponebat de tertia forma, ab illis missa, reformatarum sanctionum, comparatè cum secunda: & tam accuratè reuocabat ad trutinam obseruatas à se declarationes, mutationes, ea quæ prætermissa, quæ adiecta, quæ variata fuerant, vt à Legatorum solertissimo tam operosa diligentia speranda non fuisset. Ego verò propè fui, vt hîc ea plenè recenserem, quò palàm fieret, quo pacto pius ille Cæsar in negotio Religionis nihil omnino putaret aut nimis minutum, aut inferius animi sui suæque conditionis celsitudine. Sed id, quantum satis sit, pluribus in locis à nobis patefactum est: nec ignoro, res paruulas etiam magnorum Principum humanæ curiositati charas esse, vbi paucae sunt; neglectas, vbi multæ.

§ Ex litteris Cæsaris ad Oratores Possouia 9. Orobis 1563.

Innotuit postea Ferdinando Oratoris Gallici denuntiatio^e & quamquam in se bonam haud censuerit, sibi tamen bonam censuit, quippe quâ satis probaretur, nec à se perperam prædictam fuisse difficultatem Principum in digesta à Patribus eorum emendatione, simulque commendarentur obsequentes ipsius petitiones, collatz cum inobsequentibus aliorum contestationibus.

§ Littere Legatorum ad Borrom. 27. Septembris 1563.

Grata supra modum accidit Legatis hæc Cæsaris propensio absol- uendi Concilij. Etenim sperabant Sessionem se celebraturos tam propinquam alteri subsecuturæ, vt nulla mutationis causa interponeretur: & aliunde augebatur in ipsis festinandi sollicitudo, cum intelligerent, Ferdinandum^e valetudine multum defecisse, & febriculis frequenter laborare, quæ tamquam tenues, sed crebrae guttule,

guttulæ, si non perfringunt, atterunt: quamobrem fieri poterat, ut
 improviso deficeret, deficiente cum eo fiducia ab ipso præstita in ea
 regione, in qua Concilium quiescebat; adeoque si infortunium
 illud accideret, graui diuexabantur anxietate, quidnam ipsis consi-
 lij esset extemplo capiendum. Verum significauit Moronus Pontifi-
 ci, haud sibi tutum videri Nuntij consilium de Concilio finiendo,
 Hispanis minimè consentientibus. Duplici modo posse id effici.
 Primum, illis non præmonitis: sed vix possibile videri, ut aliquis illius
 negotij odor ad eos non irreperet siue in Aula Cæsarea, siue Tridenti;
 vbi tandem necesse erat rem, antequam ea fieret, cum pluribus com-
 municari. Iam verò rei notitiâ ad ipsos aliunde perlatâ, colorem
 optimum habituros ad eohonestandam repugnantiam, tamquam
 nullo habitos in pretio; & fortasse satis etiam virium ad rem præ-
 pediendam. Alterum modum esse, si susceptum consilium ipsis
 aperiretur; & hoc peractò se duram incertamque pugnam habitu-
 ros: nam quantum ex Lunensi cognouerat, procliuiorem ad sus-
 pensionem quàm ad conclusionem ipsum viderat, ne consentire-
 tur à Rege Synodi terminationi, nondum compluribus dogmatis
 definitis, & compluribus corruptelis nondum correctis. Quare præ-
 uideri à se, illum neruis omnibus obstiturum. Vbi aduersarij hac
 illaue ratione vicissent, Pontifici graui dedecori futurum & quòd
 temerè decertasset, & quòd victus fuisset. Sed detur, etiam Hispa-
 nos, aut improviso deprehensos, aut obrutos aliorum numero, vi-
 ctum iri, quisnam fructus ex ea victoria decerperetur? Magnam
 orbis catholici partem possideri ab Hispano, cui grauis causa sup-
 peteret, ne suis in ditionibus exciperet Decreta Synodi, se inuito
 despectoque absolutæ. Quapropter ad nihilum, peiusque etiam
 nihilo deciderent tot annorum labores, quando non alius ferè pro-
 uentus inde colligeretur, quàm operis repulsa, discordia, & Eccle-
 siæ communis offensio. Rationes hæc libraret Pontifex: expo-
 meret quid ipse vellet: mitteret facultates necessarias siue ad con-
 cludendam Synodum, siue ad suspendendam: significaret Legatis
 quid ipse in colloquijs cum Lotharingo decreuisset, eumque ala-
 crem, & virtutis documentis imbutum remitteret.

10 Sed interim Pontifex nondum conscius harum rerum, Præsides
 ad terminandam Synodum sollicitabat, vetitos ne de suspensione
 murirent, eosque monuit, ut humaniter agerent cum Ferrerio, tam-
 etsi malè se gessisset, cum cuncta opera regenda sint à fine, cun-
 ctique gressus à meta. Antequam contestationis fragor perstre-
 peret, subtilissimus susurrus peruenerat ad Pontificem, iussos fuisse
 Gallos

h Littere Le-
 gatorum ad
 Borrom. 10.
 Octobris
 1563.

X x x x 2

Gallos

1563.

Gallos Venetias secedere, idque tunc effectum iri, si Sessio constituto die celebranda esset: cuius propositi ratio cum ipsum lateret, ex coniectura putabat id fieri, ne ipsi Decreta comprobarent, adeoque Rex obstringeretur ad eorum executionem ab hæreticis armorum vi extorquendam. Audierat præterea, Ferrerium, quippe sagacem virum, moliri tam importunam secessionem cum Regis dignitate, & reiectâ in alteram partem illius causâ. Quare Moronum secretò hac de re monuit, ut quò magis præuidebatur, quæsitum iri à Gallo iustæ indignationis speciem, eò magis caueret, ne vel tenuis color illi præberetur. Sed hæc epistola eodem die scripta est, quo habita contestatio. Huius postea certior factus Pontifex, quamuis eam supra modum rationi dissentaneam appellasset, eoque magis, quòd Lotharingus pro certo affirmabat, Regem Orationi non imperasse (ita scribit) *ut tantum carnis ad ignem admovent*, tamen Legatis iniunxit, ut nullus idcirco fieret motus, ne ubi Galli animo secessionem agitent, ipsis occasio præberetur, quâ illam faciliorem redderent, ac fucarent. Atque idcirco edoctus subinde vehementiora primi Legati verba ad Ferrerium, responsionemque à Grassio redditam, nullum propterea sensum voluptatis præ se tulit. Solum iussit grates agi Grassio propter beneuolum animum: & ad Legatos scripsit, quando eò usque processum erat, non ultra progredierentur, cum Ferrerius is esset, qui & commodum & damnum inferre posset & illic & in Gallia, & cuius operâ adhuc spes erat aliquod beneficium acceptum iri. Quòd si pro huiusmodi Pontificis sensibus, ita moderatis, antea Præsidēs se gessissent, melior fortasse fructus è Concilio prouenisset in Gallia. Atqui per quemdam veluti strepitum indignationis sine ictu, nouæ offensiones excitæ sunt, non veteres sedatæ. Verùm ministri, tametsi prudentissimi, timent interdum ne timidi videantur, & ne prudentia in ipsis, ab alijs credatur, aut per calumniā accusetur tamquam innata animi formido, ab alijs tamquam sollicita utilitatis cura. Hæc igitur monita peruenerunt ad Legatos, cum iam Ferrerius collegam secutus Venetias petierat, animumque malè affectum gerebat, animaduertens, priuatas spes exaruisse, vniuersamque Synodum auersam ab ipso, eum detestari tamquam non modo iniuriosum, sed irreligiosum. Quare Legati prælagierunt, numquam amplius illum adfuturum.

Ipsi verò ne bonum, quod euenire poterat, amitterent per obstinatam appetitionem alterius boni, quòd fieri non poterat, statuerunt Decretum de Principibus ita componere, ut eius causâ Synodus

Litteræ ad Legatos, & arcana notæ ad Moronum 2. Octobris 1563. & alijs sequentibus.

modus non offenderet ; & spem conceperant, desiderium Synodi
absolueudæ inflexurum Patres ad reseruandam exactam illam
Christianæ virtutis reparationem ad tempora feliciora, quæ
misericors sed incomprehensa Dei prouidentia Ecclesiæ desti-
naret.

11. Suum hoc consilium ^h ad Pontificem scripserunt: sed simul eum-
dem non celarunt, excitum Tridenti murmur obloquentium in
quædam ab eo collata beneficia, vnde videbantur Romana opera
Tridentinis Decretis aduersari; eoquæ maiori tristitiâ Patres^l affe-
ctos fuisse, quod operam suam ad id impenderat Lotharingus,
qui se prius ad eod. Synodi studiosum ostenderat: eo siquidem pro-
ponente in Senatu, ad motus fuerat Ecclesiæ Ferrariensis Alfonso
Rossetus, antea Conaculi Antistes, cunctis prouentibus (præter
mille scuta) & collationibus sacerdotiorum, reseruatis Aloysio
Cardinali Estensi, qui tunc eius administratione se abdicabat; ipsi
verò vigesimumquintum ætatis annum attingenti tradita fuerat
eodem die Ecclesiæ Auscensis, cuius administrationi renuntiauerat
Hypolytus Cardinalis Ferrariensis, Aloysij patruus, eodem planè
iure sibi retento, quod in Ferrariensi fratris filius retinuerat, &
facto ad Narboneasem Archiepiscopatum gradu; quamquam re-
uerà cum optione necessaria, vt vel hunc, vel Lugdunensem, quem
ille administrabat, intra spatium quatuor mensium relinqueret.
Hæc itaque operis abdicatio in grege pascendo, emuncto tamen
ipsius lacte, quin onus vnius dumtaxat cum lacte duorum, seuerò
illorum Patrum animo repugnabant; nec minùs Insulæ collatæ
iuueni, sacerdotis ætatem vix ingresso, displicebant. Si hæc (expo-
stulabant) tu ne peragebantur ante oculos Concilij viuentis, &
auctoritate eiusdem Pontificis, qui Concilij auctor erat, & mini-
sterio viri tam præcipui in eodem Concilio; quænam præflagitio
concupienda erat in posterum, cum clausis oculis Concilij rem
publicam illi gererent, qui nec peculiari animorum affectione eius
Decreta cernerent, neque quidquam de suo in illis agnoscerent?
Non tamen prætermisit Pontifex quantum poterat, rem à se gestam
purgare^m; responditque, Estensem Cardinalem ætate spectatâ iam
idoneum haberi ad regendam Ecclesiam, cuiusmodi erat Ferraria,
duos antea annos à se possessi, adeoque in hac parte opus illi non
fuisse nouâ legis relaxatione: quod autem spectabat ad fructuum
retentionem dum Ecclesiam renuntiabat, nondum super eo Decre-
tum vllum in Synodo editum; & retulisse Lotharingum, id libe-
rum Pontificis prudentiæ remissum iri: nullam pariter Ferrariensi
nouam

1563.

h Litteræ Le-
gatorum ad
Borrom. 16,
O. tobris
1563.
l Acta Pa-
leotti.

m Litteræ
Borrom. ad
Legatos 23,
O. tobris
1563.

Xxxx 3

nouam

1563. nouam legis relaxationem impertitam; solùm enim ille Au scensẽm Ecclesiam in Narbonensẽm commutarat, hoc insuper obstrictus vinculo, vt hanc aut alteram Lugdunensẽm relinqueret intra tempus constitutum à Synodo, quæ sex menses concedebat à die initæ possessionis; & hanc ipse nondum obtinuerat, neque compertum erat quandonam obtenturus esset, hugonottorum causâ. Quamuis adhuc Synodus à Pontifice confirmata non erat, appositum disertè fuisse in illis concessionibus, vt nihil per eas derogatum intelligeretur vlli eius sanctioni; Lotharingum verò in se recepisse, quiddam actum erat, quocumque in loco à se purgatũ iri. Ita Pontifex rescribi iussit. Sed præterea in memoriam non reuocabant religiosi illi Patres, opus esse, vt hæc potestas Ecclesiastica, cui non alia militante arma nisi subditorum pietas, valdè dispari seueritate procedat, vbi dispar non solùm promeritorum, sed etiam potentie ratio est; præsertim cum eiusmodi Principes, cuiusmodi sunt Gallie Rex, & Ferrarie dux, deprecatores accedunt pro collatione Ecclesiarum, quæ in ipsorum ditionibus sitæ sunt, quæque melius administratæ cernuntur etiam in Ecclesiastica disciplina, cum Episcopi manus Principis brachio sustinetur. Etenim quemadmodum animus leges suas obseruat exactius, cum ipsi corpus non obluatur, ita perfectius custodiuntur leges potestatis gerentis curam spiritus, cum potestas, quæ corpori dominatur, ipsi non resistit.

C A P V T V.

Cæsaris responsa ad Lunensis postulata de particula, proponentibus Legatis: & intimi eiusdem sensus de Concilio. Questio difficilis concordie de matrimonijs clandestinis; & petitio complurium Episcoporum, scripto exhibita, ad minuendam Archiepiscopis in ipsos potestatem.

* Litteræ Cæsaris ad Lunensem, ac suos Oratores Polsoniã 12. Octobris.

Die septimo, post datas ad Pontificem litteras à Legatorum Principe de consilio Delfini, nouæ Ferdinandi litteræ Tridentum peruenere*: quæ tamen non repente, breuè tamen difficultates cum Lunensi dispulerunt, simulque sustulerunt omnem obicem Decreto de Principibus iniectum. Et quoniam Suauis narrat, Cæsarem indulsisse Synodi terminationi, impulsam ad id à Rege Romanorum, qui dicebat, oportere illam finire, propterea quod nihil boni fructus ferebat, neque quidquam spei supererat, illum productum iri; quod aliquo acceptum sensu verum est, sed altero, quo Suauis accipit,